12

అలసిన రెక్కలు

గోమాతలా కనిపించే అరవై రెండేళ్ళ లక్ష్మి ఇల్లూడ్చుకుంటూ మళ్ళీ ఓసారి భర్త కనకయ్య దిక్కు చూసింది.

ఎంతో ఓపిగ్గా ఇంకా అతనాపనే చేస్తున్నాడు ... దీక్షగా.

'ఎందుకో ఈయాల మనిషి గిట్లున్నడు. మొకం జూస్తె కదిలిస్తె దుఃఖమస్తదా అనిపిస్తోంది' అనుకుని, చీపురును గోడవార ఆనించి, లైటేసి మళ్ళీ బీడీల చాటను ఒళ్ళోపెట్టుకుంది.

కనకయ్య లేచి లోపలికెల్లి గ్యాసునూనె సీసా తెచ్చి లాంతరు నిండా పోసి, ఎక్కతుడిచి, వత్తి ఎక్కించి యిక వెలిగిద్దామని అగ్గిపుల్ల గీయగానే రివ్వున వీచిన గాలి విసురుకు ఆరిపోయింది. నెమ్మదిగా అరుగుపై నుంచి కొద్దిగా ముందుకు వంగి నుదుటిపై చేయి ఆనించి నింగికేసిచూచి "నీయవ్వ వానచ్చేటట్టున్నదే" అన్నాడు స్వగతంగా.

"ఔన్గని-అప్పట్నుంచి సూత్తాన. ఎందుకు ముట్టిత్తానట్టు నువ్వు గా లాంతరును. యింట్ల కరంటు లైటుండంగ లాంతరెందుకు-" అంది లక్ష్మి.

కనకయ్య మాట్టాడలేదు. మౌనం నిండిన చూపులతో భార్య కళ్ళలోకి చూశాడు. చూచి, మళ్ళీ ఓ అగ్గిపుల్లను గీసి లాంతరును వెలిగించి, ఎక్కపెట్టి వత్తిని ఎక్కిస్తూ..

ఎర్రని కాంతి ముడతలు పడ్డ అతని ముఖంపై బడి...

"ఎన్ని కష్టాలు పడ్డడు. ఎన్ని పనులు చేసిండు. బండలు మోసె. బండికొట్టె. బట్టలు నేసె. బతుకంత రెక్కలను ముక్కలు చేసుకుని... పిల్లలను పెట్టరెక్కల కింద దాచి పెంచినట్టు పెంచి యిప్పుడెక్కడోళ్ళక్కడ బోయి- ఏం మిగిలింది... ఎలితి.. ఒట్టి ఎలితి. తలుచుకుంటే గుండెల్దెగి గొంతులకచ్చే ఎలితి... కాని మొగోడు. కష్టపడ్డా పడ్డడు. కర్సు పెట్టినా పెట్టిండు. నల్గుర్తోని సెబాసని పిచ్చుకున్నడు..." లక్ష్మి మనసు కనకయ్య ముఖాన్ని చదువుతోంది.

చటుక్కున ఎక్కడో బిగ్గరగా ఉరిమి- అతను లాంతరును చేతిలో పట్టుకుని లేచి నిలబడి ఆమె దగ్గరకు పోదామనుకునేంతలోనే టపటపా చినుకులు ప్రారంభమై అరుగుపైకి చొచ్చుకొచ్చేయి.

గాలి...వాన..జల్లు..చిక్కగా చీకటి..

మెరుపులు... ఉండి ఉండి ఉరుములు.

"యీ వాతావర్షం జూత్తాంటే బతుకు గ్యాపకమత్తాంది. వానలు, ఉరుములు మెరుపులే జీవితమంతా-"

లాంతరుని తెచ్చి ఆమె బీడీల చాట పక్కన పెట్టి బనీను జేబులోనుండి ఓ బీడీ తీసి నోట్లో పెట్టుకుని అగ్గిపుల్ల గీశాడు.

"రోజూ కస్సకస్స దగ్గుకుంట మళ్ళగా దిక్కుమాలిన బీడీ లెందుకు తాగుతవు. బంద్ చెయ్యరాదు. ఆగు వాడైతెరాని చెప్త-"

"పుర్రెకు బుట్టిన బుద్ధి-యిగేం బోద్ది గని..." బీడి అంటించే ప్రయత్నం చేస్తూనే ఉన్నాడు.

ఆమె కత్తిరించిన తునిక ఆకులో పొగాకు వేసి చకచకా చుట్టి దారం కట్టి బీడీలను చేస్తూనే ఉంది.

ప్రక్కన చాటలో అప్పటికే తయారైన బీడీలు కుప్పలుగా ఉన్నాయి.

బీడీ వెలగ్గానే ఓ దమ్మును గుండెలనిండా లాగి...కాళ్ళను మునగదీసుకుని కూర్చున్నాడు కనకయ్య.

వర్షం ముదురుతోంది.

ఎడతెగని చినుకుల చప్పుడు నిద్రపోయిన జ్ఞాపకాలను తట్టి లేపుతున్నాయి.

కళ్ళు లాంతరులోని మంటల్లో నుండి మరో లోకాన్ని చూస్తున్నాయి.

నలభై మూడేళ్ళకు పైగా తన చేతిలో ఉంటూ- దారి చూపి... అలసిపోయిన ఆ మకిలి లాంతరువైపు ఆప్యాయంగా చూస్తున్న కనకయ్య మనసులో..

వర్షం కురుస్తోంది.

వెళ్ళిపోతున్నాడు-కాలంలోకి...కష్టాల్లోకి...కన్నీళ్ళలోకి... జీవితంలోకి-

★★★

ఆరోజు రాత్రికూడా యింతే. ఎడతెగని ముసురు మూడురోజుల నుండి. 'బి'షిఫ్ట్ ఐపోయి-యిక యింటికి పోయేందుకు సిద్ధపడ్తూ-

"ఓర్రాయమల్లూ నేనీ కడకండె ఓడగొడ్తగని-నువ్వీలోగ నీది, నాది లాంతర్లు ముట్టియ్యిర. యిగ పోదాం" అన్నాడు కనకయ్య గడగడలాడుతున్న తన లూం దిక్కు చూచుకుంటూ-తన ప్రక్కనున్న స్నేహితున్నుద్దేశించి.

రాత్రి పదకొండు కావస్తోంది. సి-షిఫ్ట్ కార్మికులు డ్యూటీకి వస్తున్నారు. 'కప్డా కాతా' మగ్గాల గడబిడలో ఎప్పుడూ ఉన్నట్టే రణరంగంలా ఉంది.

కనకయ్య మనసు ఎందుకో యింటిదిక్కు మళ్ళింది. మధ్యాహ్నం వచ్చేటప్పుడు భార్య చెప్పింది. తొందరగా రమ్మని. పొట్టతోని ఉన్న మనిషి అలా చెప్తే కనకయ్యకు ఒళ్ళు పులకరించే ఆలోచన మనసులో మెదిలి ఉక్కిరిబిక్కిరైపోయాడు.

రాయమల్లు లాంతర్లు వెలిగించాడు. సి-షిఫ్ట్.

వెంకటాద్రి రాగానే 'సాంచ' అప్పజెప్పి, కాళ్ళు చేతులు కడుక్కొని వచ్చి యిక బయలు దేరుదామనుకుంటుండగానే యాదగిరి పరుగు పరుగున వచ్చి "కన్కన్నా. నీ పెళ్ళాం నొప్పులతోనుందట. నా పెళ్ళాం అర్జంటుగ నీకు చెప్పమన్నది. పోత పోత మంగలి లచ్చమ్మను తోల్కపో" అన్నాడు.

బయటి కుండపోతగ వర్షం కురుస్తూనే ఉంది.

యిక చెప్పులు తొడుక్కొని బయటికి వద్దామనుకునేంతలో "ఆ.." అని ఓ కేక వినబడి-

కనకయ్య, రాయమల్లు, యాదగిరి... అందరూ పరుగెత్తి..

"జోట ఎగిరచ్చి కుచ్చుకపోయింది, కంట్లో. గుడ్డు చితికిందో ఏందో..."

"ఎవరు...ఎవరిది"

"ఏమో."

గుంపు...ఒకనిపై ఒకరు తోసుకుంటూ జనం..

"అరె...మెట్రాములురా"

"మనోడే... ఓరి మెట్రాములూ...యిప్పుడీడనే ఉంటివిగదరా.. ఓరి దేవుడా" కనకయ్య వంగి మనిషి తలను ఒళ్ళో పెట్టుకున్నాడు. రక్తం వరదలా కారుతోంది కంట్లోనుండి.

" పట్కపాండ్లీ...పట్కపాండ్లి దవాఖానకు"

"పా..పద పద.."

మనిషొక చెయ్యేసి- కదులుతున్నారు.

కన్ను చితికిన మెట్టురాములు స్పృహ తప్పిపోయాడు. వర్షంలో...రాత్రి మనిషిని ఎక్కడికి తీసుకుపోవాలో తెలియక జనం తికమకలాడుతున్నారు.

తర్వాత ఎప్పుడో కాతా దొర వచ్చి-టాంగా తెప్పించి, కంపెనీ దవాఖానకు పంపి...

"రేపుదయం గాంధీ దవాఖానకు తీస్కపోవాలె.. ఈయనింట్ల చెప్పండి యాక్సిడెంట యిందని.." అని డాక్టరంటే, స్నేహితున్ని విడిచిపోలేక పోలేక రాత్రి రెండు గంటలకు వానలో బయలుదేరి మొదలు మెట్రాములు యింట్లో విషయం చెప్పి... వెంటనే బావురుమన్న అందర్నీ ఊరడించి-

అప్పుడు భార్య సంగతీ, మంగలి లచ్చమ్మ సంగతి జ్ఞాపకమొచ్చి-

వానలో- లాంతర్‌తో ఉరుకొచ్చి ఉరుకొచ్చి,

యింటోకి రాగానే - అంతా నిశ్శబ్దం.

ఏం జరిగిందో-

తలుపు తీసిన యింటిప్రక్క ఈరమ్మ "ఏంరా తమ్ముడా...నీకేంజెప్పి పంపిన. ఎప్పుడచ్చినౌ. గిట్లనే ఉంటదా.." అని దీర్ఘాలు తీసి... "పోపో...లోపలికి పో.. పిల్లగాడు పుట్టిండు పండోల్లె. సూడుపో" అన్నది రాత్రి.

గదిలోపలికి అడుగపెట్టగానే బుడ్డిదీపం వెలుగులో పిల్లాడిని అక్కున జేర్చుకుని కనిపించిన భార్య చిర్నవ్వుతో చూచిన చూపు.

...ప్రాణాన్నిచ్చే జ్ఞాపకం.

"యింగో-యిదివరకే పిల్లగాడు పుట్టిపోయిండు గద. వీనికి భిక్షపతని పేరు పెట్టుకో బాగుంటది" బయటినుండి ఈరమ్మ..

నిజాంకాలం నాటి ఆ రాత్రి తామిద్దరు ముగ్గురై....

తర్వాత-

మరొకడు.. మరొకడు.... నలుగురు మగాళ్ళు... యిద్దరమ్మాయిలు

అవిశ్రాంతంగా పనిచేయాల్సిన రెక్కలు,

సంసారం బండికి... తనో ఎద్దు .... ఆమె మరోఎద్దు. కష్టాలు, కన్నీళ్ళు, సుఖాలు, చారుమెతుకులు- అన్నీ సమానమే.

ఆమె బీడీలు చేయాలి. తను బట్టల మిల్లులో 'సాంచా'లు నడపాలి.

లేబర్ క్లాస్- 'పని చేసేదెందుకురా. మంచిగ కడుపు నిండతిని తాగి తందనాలాడే తందుకురా' అని చెప్పేనీతి. చుట్టూ అదే వాతావరణం.

'వీడు కూలీ. వీని తండ్రి కూలే.. రేపు వీని కొడుక్కూడా కూలే'

కనకయ్య మెదడులో ఆలోచనలు మండేవి.

తన కొడుకులు కూలీలు కాకూడదు.

అందుకే మొట్టమొదటిసారిగా -ఆ వాడ నుండి తన పెద్దకొడుక్కు బడి దారి చూపించాడు.

పిల్లవాన్ని బడిలో చేర్పించిన రోజుకూడా-యిదే వాన.

★ ★ ★

"ఏంటిదాలోచిస్తానౌ అప్పట్నుంచి" అంది లక్ష్మి కనకయ్య ఎదుట ఉన్న లాంతరు భగభగ మండుతూంటే. చటుక్కున ఆమె అందుకుని ఉఫ్- అని ఊది మంటనార్పి భర్త ముఖంలోకి చూచింది.

"ముసల్దయిపోయిందే అది నాలెక్కనే" అన్నాడు గంభీరంగా.

"సరేగనీ. ఎంతయిందో యిప్పుడు. ఎనమిదైందా. తొమ్మిదింటికి గాడున్నదట గద. పెద్దోడత్తడు దాంట్ల. యాదికున్నదా."

"ఉన్నది ఉన్నది. వాండ్లకోసమే బతుకుతానం- వాండ్ల సంగతే అప్పట్నుంచి ఆలోచిత్తాన. యింతమంది పిల్లలను కంటిమి. పెంచితిమి. పెద్దజేస్తిమి- పెండ్లీళ్ళు జేస్తిమి. ఎక్కడోళ్ళక్కడ ఉద్యోగాలు ఎదుక్కుంట పోయిరి. ఆకర్కి మల్ల మనమే మిగిల్తిమి గదనే లచ్చవ్వా... చిత్రం గనిపిస్తదీ బతుకు ఒక్కోసారి."

"సరేగనీ. చాన్నాల్లయింది పెద్దోన్నిచూచి. మొన్న టుత్తరం యిన్నవా నువ్వు. పట్నం నుంచి యిమానంల మదరాసు పోయి రైలుల రాంగిటత్తనన్నడు. పిల్లలెంతెదిగి పోయిండ్లు సూడు. కూలిపని చేసి మనం పెంచిన పోరగాండ్లు గిట్లయిండ్లంటె సంబురమైద్ది."

కనకయ్య ఆమె ముఖంలోకి చూస్తున్నాడు నిశ్శబ్దంగా. ఆమె కళ్ళలో పల్చటి నీటిపొర కదలడం అతనికి కనిపించింది. తనకు తెలియకుండానే ఆమె తలపై చేయివేసి వెండి వెంద్రుకలను నిమురుతూ ఉండిపోయాడు.

బయట వర్షం కురుస్తూనే ఉంది.

★ ★ ★

ఆటో ఆగిన చప్పుడైతే.. లక్ష్మి లేవబోయింది ఉత్సాహంగా. రాబోయే కొడుకుని చూడాలని ఎంతో ఆతురగా ఉందామెకు.

"నువ్వుకూకో-నేజూత్త" అని కనకయ్య లేస్తూండగానే చటుక్కున కరెంటు పోయింది... "అరె దీనవ్వ. యిదిప్పుడే పాయె..." విసుక్కుంటూ లాంతరు నందుకుని వత్తి పెద్దదిచేసి... నాల్గడుగులు నడిచి, తలుపు తెరిచి-

వీధిలో-ఆటో దిగుతున్నాడు పెద్దోడు.

"దా దా వచ్చిండు.." అన్నాడు భార్యనుద్దేశించి

ఆమెకూడా పొంగివచ్చే ప్రేమతో వచ్చి-

చేతిలో సూట్‌కేస్‌తో, పొట్లాలతో అతను లోపలికొస్తూ, "యింక పడుకోలేదా నాయినా... అరె కరెంటు పోయినట్టుందే..." అంటూంటే,

"ఏం పంటదిరా మీ అమ్మ. కొడుకస్తాండంటేనే సాలు కొండంత సంబురమాయె. బువ్వకూడా తినకుండ నీకోసమే ఎదిరిసూత్తాంది పొద్దట్నుంచి...దా..అంత బాగున్నారా బిడ్డ. పిల్లలుగిట్ల.."

"ఆ...ఎట్లున్నవమ్మా.. బక్కబడ్డట్టనిపిస్తానవే..."

సూట్‌కేస్ తెరుస్తుండగానే భళ్ళుమని కరెంటొచ్చి వెలుగొచ్చింది.రెండు ప్యాకెట్లలోనుండి నాన్నకూ, అమ్మకూ బట్టలు తీసి, తెచ్చిన పళ్ళు ముందరుంచి... "నాన్నా నీకే ధోతి బాగుంటది. అమ్మకు ప్రత్యేకంగా ఈ చీరకొన్న మద్రాస్‌లో.. సూడమ్మా.."

వృద్ధులిద్దరి కళ్ళలో నీళ్లూరుతున్నాయి.

"ఎందుకు బిడ్డా మాకివన్నీ ఉండనే ఉండె బోలెడన్ని మీరు తెచ్చినవే... నువ్వు కాళ్ళు కడక్కొని బోంచేయిర... లే నాయన..."

భిక్షపతి లేచి బట్టలు మార్చుకుని.. పళ్ళెం ముందు కూర్చున్నాడు. తల్లి వడ్డిస్తోంది ప్రేమగా. యింటినంతా కలియజూశాడు. జ్ఞాపకాల్లో చిక్కిపోతూ. పుట్టి, పెరిగి... ఓ సామాన్య కూలీకుటుంబం నుండి ఒక ఫస్ట్ ర్యాంక్ ఇంజనీర్‌గా తను రూపుదిద్దుకున్న మందిరమది. ఎన్ని స్మృతులు... ఎన్ని మమతలు.. అన్నదమ్ములు... అక్కచెల్లెండ్లు.. ఎంత ప్రేమ. హృదయం గాలిలో ఊగిపోయే చిగురుటాకులా పరవశించిపోతోంది.

"మొకమంత గుంజకపోయింది బిడ్డ...ఎప్పుడు. బయల్దేరినౌర..." తల్లి.

తలెత్తాడు భిక్షపత్తి. ఎందుకో కళ్ళనిండా నీళ్ళు పొంగినై.

"అమ్మా.. మేమందరం.. గింతమంది కొడుకులం పెద్ద పెద్దోళ్ళమై ఉండగా మీరింకా పనిచేస్తూ ఎందుకే కష్టపడతారు. వచ్చి మా దగ్గరుంటే పోలేదానె. లోకం కూడా ఏమంటుంది. గాడ్దికొడ్కులు తాము హాయిగుండి ఏ ఒక్కడూ తల్లిదండ్రులను పట్టించుకుంటలేరనుకోరా, అమ్మ పుట్టినప్పట్నుంచి బీడీలు చేస్తాండె. నాయిన మిల్లుల పనిచేసి పనిచేసి బొక్కలు తెల్లబడె...మాలో ఏ ఒక్కరి దగ్గరున్నా పోయే.."

కనకయ్య భార్య ముఖంలోకి చూశాడు దీనంగా. మాట మార్చాలన్న ఉద్దేశ్యంతో "రెండ్రోజులుంటవార" అన్నాడు.

"పోవాలె. పొద్దుగాల ఆరుగంటల బండికి. ఎగ్జిక్యూటివ్స్ మీటింగుంది. ఈ నాలుగ్గంటలే ఉండుడు"

"అయ్యో ఏం ఉజ్జోగంరా. ఎప్పుడూ పనే-గడియ రికాంలేదు"

"తప్పదే అమ్మా..పోనీగని చెప్పరూ యిప్పుడు నేనడిగింది. మీ రిద్దరు నాతో వస్తరా"

"నువ్వు బువ్వ తిన్రా ముందుగ"

"ఈ వయసుల కాలునొచ్చె, కన్నునొచ్చె.. మేం దగ్గరుంటే మంచిగుంటది"

కనకయ్య యిక తప్పదనుకున్నాడు. "వద్దుబిడ్డ. మనుషుల నడుమ దూరముంటేనే ప్రేమలుంటై... సచ్చేదాన్క పనిజేయ్యాలె మనిషి. కష్టపడ్డ చేతులు ఉట్టికే ఉండమంటే ఎటూ పొద్దుపోదు. బతుకంత మాకు మేం బతికినం. మిమ్మల్ని కండ్లల్ల పాపలోల్లె సాదుకున్నం.

యిగ ఈ మిగిలిన బతుక్కూడ సొంతగనే బతుకుతె సంతోషం బిడ్డా. గంతె. ఎవరికీ బరువు కావద్దు మేము. మేమిక్కడుండే రొండు ముఖ్యమైన సంగతులున్నాయి...'' చెప్పుకుపోతున్నాడు కనకయ్య గంభీరంగా, ధృడంగా.

భిక్షపతి తండ్రి యొక్క సమగ్రమైన వ్యక్తిత్వాన్ని సందర్శిస్తున్నాడు. చదువుకూ, సంస్కారానికీ అసలే సంబంధం లేదనిపిస్తోందతనికి.

"గా మాదిగ ఎంకటయ్య కొడుకు సూరిగాడు. వాళ్ళ కులం కోట కింద డాక్టర్ సదివిండు. బస్ డాక్టరైపొంగనే తను పుట్టిపెరిగిన కులపోళ్ళ మొకం సూడకుండ పెద్దోడై పట్నంల్నే ఉన్నడు. చెట్టు పెద్దదే- కని తను పుట్టిన నేలను మరిచిపోతె ఎట్లబిడ్డ. మీరు కూడా జీవితంల గాడి తప్పకుండుండాల్నంటె మీ చిన్నతనం యాదుండాలె. అవన్ని యాదుండాల్నంటె యిగో మేం యిక్కడ్నే యీ పాతింట్లోనే ఉండాలె. అదీగాక బతుకంతా యీయింట్లోనే గడిచె. దీన్నిడ్చిపెట్టి రాము కొడుక. ముందగనే చెప్పినట్టు మనుషులు దూరముంటేనే ప్రేమలుంటై. ఐపోయె.. పండు టాకులం. మీరు సుకంగుంటె సాలు...గంతే..''

ఇంజనీర్ భిక్షపతి మౌనంగా తల్లిదండ్రుల ముఖంలోకి చూస్తున్నాడు. అతనికి తల్లి ముఖంగానీ, తండ్రి ముఖంగానీ కనిపించడం లేదు. కళ్ళనిండా నీళ్ళే.

కన్నీళ్ళు టపటపా జారి మకిలిపట్టిన లాంతరు ముందు పడ్తున్నాయి - అగ్నిబిందువుల్లా.

'ఉదయం' వారపత్రిక

16.09.1985